

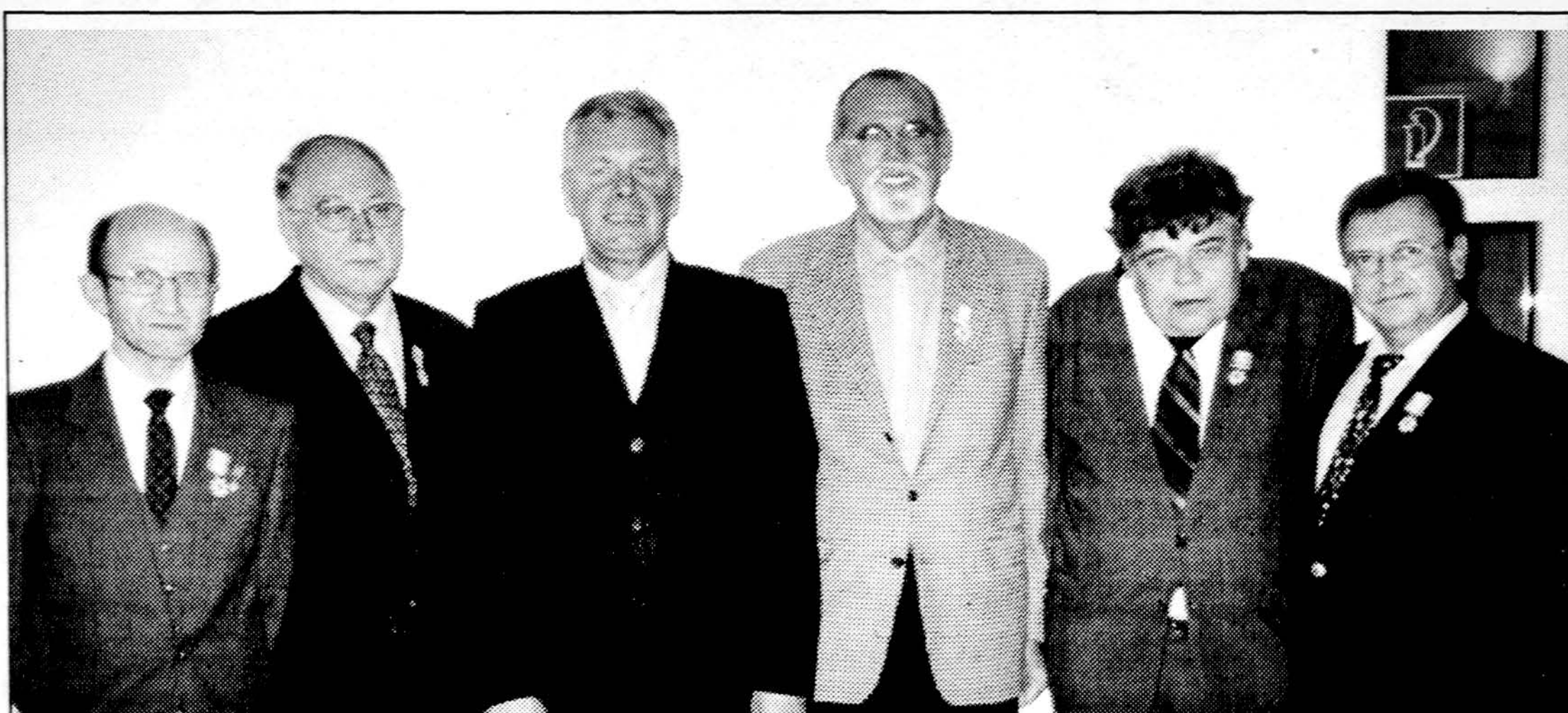
Lietuva Europoje — Europa Lietuvoje

Jubiliejinis Lietuvių kultūros instituto Vokietijoje suvažiavimas

VINCAS
BARTUSEVIČIUS

Dvidešimt penktasis Lietuvių kultūros instituto (LKI) suvažiavimas — mokslinė konferencija vyko 2005 m. spalio 21–23 d. Huettenfelde, Romuvos pilaitės didžiojoje salėje. Paskaitose ir diskusijose dalyvavo per 60 LKI narių ir svečių. Dvidešimt penki suvažiavimai, tai jau mažas jubiliejus, kuris buvo prisimintas kartu su LKI gyvavimo dvidešimt penkmečiu.

Suvažiavimas prasidėjo penktadienio vakare. Jį sveikinimo žodžiu pradėjo LKI vedėjas dr. Vincas Bartusevičius. Jis pirmiausia pasveikino suvažiavimo dalyvius, tarp jų Lietuvos Respublikos ambasadorių Vokietijoje Evaldą Ignatavičių, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinį direktorių Antaną Petrauską, Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros, švietimo ir sporto departamento direktorių Algimantą Šventicką, Europos parlamento narį

Apdovanotieji Garbės aukso ženklu „Už nuopelnus“ LKI nariai (iš kairės): Artūras Hermanas, dr. Vincas Bartusevičius, TMID GD A. Petrauskas, dr. Vilius Lénartas, Andrius Šmitas ir Petras Odinis. Dar buvo apdovanoti: dr. Jonas Norkaitis ir Kajetonas Julijus Čeginskas.

Justą Paleckį, Darmstadt regiono „regierungs“ prezidentą Gerold Dieke, Apskritis viršininko pavaduotoją Gotlieb Ohl, Lietuvos vokiečių bendruomenės pirmininką Hardy Mett, namų šeimininkus — Vokietijos LB pirmininką Antaną Šiugždinį ir gimnazijos direktorių Andrių Šmitą.

Darbo apžvalga

LKI vedėjas labai trumpai peržvelgdamas LKI 25 metų veiklą nurodė, kad nepaisant platesnių užmojų, aplinkybės (jėgos ir pinigai) lėmė, kad instituto darbai telkėsi apie šešias sritis:

1. Įkurtas ir sutvarkytas lietu-

Kultūriniai mainai
šiais laikais
nevystomi tam, kad
būtų sunivelijuoti
kultūros skirtumai,
bet tam, kad vieni
kitus pažintų,
suprastų ir vertintų

3. Rengiami suvažiavimai su moksline programa, kurie bando suvesti lietuvių išeivius, Lietuvos lietuvių ir Lietuvos kultūra besidominčius vokiškai kalbančius kitataučius bendram pokalbiui, nuomonių pasikeitimui, su Lietuva susijusių klausimų nagrinėjimui. Placiaja prasme tai yra įnašas į vokiečių — lietuvių kultūrinio — mokslinio bendradarbiavimo plėtojimą, kuris atlieka ir tam tikrą švietėjišką funkciją.

Žvilgtelėjus į statistiką, matyti, kad 25 suvažiavimuose 94 referentai skaitė 136 paskaitas. Iš jų buvo 25

Nukelta į 2 psl.

Jubiliejinio Lietuvių kultūros instituto suvažiavimo dalyviai.

ŠIO ŠEŠTADIENIO PRIEDO PUSLAPIUOSE

Lietuvių kultūros institutas • Jūratė Weiss ir Loretta Petraitis • Los Angeles Dramos sambūrio 50 metų jubiliejinė knyga • Eilėraščiai—Ginta V. Remeikis • Muzikos barus paskaičius • Salė ūmai tapo galerija

vių archyvas, kuris užtikrina, kad lietuvių buvimo Vokietijoje pėdsakai nepranyks.

2. Įkurta centrinė lituanistinė biblioteka, kurios kataloguotos knygos prieinamos visiems suinteresuotiems tiesiogiai elektroniniu būdu ar per vokiečių viešųjų bibliotekų tinklą.

Atkelta iš 1 psl.

Lietuvių kultūros institutas

LKI suvažiavimuose yra dalyvavę dauguma tiek žymių, tiek dar tik savo karjerą bepradedančių vokiečių mokslininkų, kurie daugiau ar mažiau užsiima lietuviška tematika

Darmstadt „regierungs“ prezidentas Gerold Dieke (viduryje) įteikia Reino–Maino/Pietų Hessenso regiono garbės ženklą už ypatingus nuopelnus instituto vedėjui dr. Vincui Bartusevičiui (kairėje) ir LKI bibliotekos vedėjui Artūrai Hermanui.

lietuviai išeiviai su 50 paskaitų, 30 lietuvių iš Lietuvos su 33 paskaitomis ir 39 vokiečiai ar asmenys kitos tautybės su 53 paskaitomis.

Pabrėžtina yra tai, kad LKI suvažiavimuose yra dalyvavę dauguma tiek žymių, tiek dar tik savo karjerą bepradedančių vokiečių mokslininkų, kurie daugiau ar mažiau užsiima lietuviška tematika ir antra, didelė dalis tų straipsnių, kurie sudaro jau 20 LKI suvažiavimo darbų tomelių, be LKI paskatos niekada nebūtų buvę parašyti.

4. Leidžiamos savos publikacijos, kurių tikslas paskatinti ir kelti lietuviškus klausimus bei pristatyti atskirus lietuviškos kultūros aspektus jais besidominčiai vokiečių visuomenei. Nuo 1985 metų leidžiamų *LKI Suvažiavimo darbų* išėjo 20 leidinių. Nuo 2003 metų LKI prisideda ir prie *Anabarger Litauische Annalen*, metraščio apie Lietuvą ir vokiečių — lietuvių santykius, leidimo. Išėjo ir septyni LKI leidinių serijos sąsiuviniai.

5. Nuo 1988 metų suvažiavimuose vyksta ir koncertai, kurių programą atlieka daugiausia menininkai iš Lietuvos. LKI yra surengęs kelias meno parodas ir yra talkinęs vokiečių rengėjams bei LR ambasada.

6. Paslaugų teikimas. Institutas gauna, vis daugiau užklausimų iš įvairių įstaigų, leidyklų, bibliografų ir antologijų sudarinėtojų, atskirų tyrinėtojų labai įvairiais Lietuvos liečiančiais klausimais, pasiūlymų paskaitomis prisidėti prie seminarų rengimo, net turistinės agentūros institute ieško medžiagos apie Lietuvą. Tai ypač daug laiko reikalaujanti darbo sritis, kuriai reikėtų skirti daugiau pajėgų.

Paminėti reikėtų ir „Vaistai Lietuvai“ vėją, kada blokados metu, Lietuvai stingant visko, buvo suorganizuoti 6 vaistų ir kitų medicinos reikmenų transportai.

Šiuose rėmuose ir vystėsi LKI veikla per 25 metus. Institutas daug kam lieka skolingas už paskatas, paramą ir prisidėjimą darbu. Ypač paminėtinos įstaigos Heidelberg universiteto biblioteka, Lietuvos

nacionalinė M. Mažvydo biblioteka, Vilniaus universiteto istorijos fakultetas, VLB valdybos, Vasario 16-osios gimnazijos vadovybė ir ūkio personalas. Finansiskai LKI veiklą rėmė, šalia VLB Bendruomenės, Lietuvių fondas, atskiri aukotojai ir pirmuosius 10 metų — Vokietijos valdžia. Instituto darbuotojai už savo darbą negauna jokio atlyginimo.

Tylos minute buvo prisiminti mirusieji LKI nariai: dr. Albertas Gerutis (1921.03.06 — 1985.07.21), kun. Augustinas Rubikas (1915.08.19 — 1985.07.22), tėv. dr. Konstantinas Gulbinas (1919.06.03 — 1997.10.15), dr. Povilas Reklaitis (1922.05.22 — 1999.01.04) ir talkininkai: Liudas Kairys (*1924+1999.05.25) ir Justinas Lukošius (*1909.06.12 + 2000.02.22).

Žiūrint į ateitį galima pasakyti, kad instituto prieš 25 metus užsibrėžti veiklos tikslai galioja ir dabar, ir bus aktualūs ateityje. Keisis betgi žmonės, kurie tuos tikslus turės įgyvendinti. Turės keistis ir materialinis veiklos pagrindas. Todėl LKI ateitis priklausys nuo to, kaip pavyks šį materialinį pagrindą sukurti.

Sveikinimai ir apdovanojimai

Pirmasis sveikinimo žodį tarė VLB pirmininkas Antanas Šiugždinis. Padėkojęs instituto nariams už įdėtą darbą vystant instituto veiklą nelengvomis sąlygomis, išryškines instituto svarbą ir palinkėjęs toliau likti ryškiu lietuviybės židiniu, institutui įteikė metalinę padėkos lentelę, kad padėka liktų pastebima.

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos vyriausybės generalinis direk-

torius Antanas Petrauskas sveikino departamento vardu ir perdavė LR vyriausybės bei jos vadovo premjero Algirdo Brazausko sveikinimus. Nurodė, kad ministras pirmininkas aukštai vertina LKI nuveiktą darbą per 25 metus įteikė jai dovaną — gražiai įremtą Adomo Varno paveikslą „Karaliaus Mindaugo karūnavimas“.

A. Petrauskas Lietuvių kultūros instituto 25-mečio proga už aktyvią visuomeninę veiklą, puoselėjant lietuvių tautinę savimone, kalbą, tradicijas, plėtojant Lietuvos ir Vokietijos ryšius, išsaugojant lietuvių kultūros palikimą Vokietijoje, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Respublikos Vyriausybės Garbės aukso ženklu „Už nuopelnus“ apdovanojo šiuos LKI narius: dr. Vincą Bartusevičių, dr. Kajetoną Julijų Čeginską, Artūrą Hermaną, dr. Vilių Lénertą, dr. Joną Norkaitį, Petrą Odonį ir Andrių Šmitą.

Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros, švietimo, ir sporto departamento direktorius Algimantas Šventickas sveikino institutą savo ir Vilniaus miesto mero Artūro Zuoko vardu. Kvietė institutą talkinti garsinant Vilniaus, kaip 2009 m. Europos kultūros sostinės renginius. Jis linkėjo institutui perduoti tautos patirtį ir ateinančioms kartoms, kad taptume gyvybiškai svarbia versme, teikiančia pasididžiavimą, kad vertingi išliktume spalvingoje kultūros mozaikoje. Įteikė įremtą sveikinimo raštą ir knygą.

Darmstadt „regierungs“ prezidentas Gerold Dieke LKI jubiliejaus proga apdovanojo instituto vedėją dr. Vincą Bartusevičių ir LKI bibliotekos vedėją Artūrą Hermaną — Reino — Maino/Pietų Hessenso regiono garbės ženklu už ypatingus nuopelnus, darbuojantis Lietuvių kul-

tūros institute ir skatinant tautų draugystę suvienytoje Europoje.

Savo kalboje jis ypač pabrėžė instituto svarbą sudarant galimybę plačiai vietos visuomenei patirti ir išgyventi Vokietijos — Lietuvos kultūrinius santykius. Kultūrai mainai šiais laikais nevystomi tam, kad būtų sunivelijuoti kultūros skirtumai, bet tam, kad vieni kitus pažintų, suprastų ir vertintų, o kultūrinį daugialypiškumą suprastų kaip kažką teigiamo, pabrėžė kalbėtojas.

Paskaitos ir diskusijos

Suvažiavimo tematika tampriai rišosi su pereinamųjų metų tematika. Pernai buvo klausta, ką Lietuva ateidama į Europą su saviimi atsineša, koks jos kraitis. Šiais metais buvo žiūrima, kas pasiekta ir ypač kokios Lietuvos ateities perspektyvos.

Pirmąją paskaitą „Lietuva ir Europos valstybių užsienio politika 1933—1939 m.“ skaitė jaunas vokiečių doktorantas Klaus Fuchs. Tema iš pirmo žvilgsnio atrodo nevietoje ir neaktuali. Tačiau žinant, kad Lietuva jau kelis kartus atsigręžia į Vakarų Europą ir jau porą kartų buvo jėga nuo jos atplėšta, pasirodė pravartu žvilgtelėti, kaip Lietuva Europoje buvo priimta po 1918 metų. Paskaitininkas gana plačiai pažvelgė į didžiųjų valstybių iš jų interesų išplaukiančią politiką, kuri nesi-skaitė su mažosiomis valstybėmis. Paralelės piršosi matant šių dienų išaugusią Vokietijos — Prancūzijos — Rusijos draugystės ašį ir jų vadovų nesupratimą, kad vien nieko nepaisantis savų interesų siekimas, pažeidžia kitų kraštų interesus. Ky-la abejonės, ar Lietuvos įstojimas į

Nukelta į 8 psl.

Kaip kadaise iš Prūsijos į Lietuvą buvo nešamos knygos, kurių Lietuvoje nebuvo galima spausdinti, taip dabar iš Lietuvos turėtų skliti laisvės dvasia į tuos kaimyninius kraštus

Jūratė Weiss ir Loretta Petraitis: „Regimybė — kaip galimybė būti“

Dail. Jūratė Weiss prie savo paveiklo iš „Palangos“ ciklo.
L. Apanavičienės nuotr.

Dail. Loretta Petraitis prie savo paveiklo.
L. Apanavičienės nuotrauka.

IEVA ŠADZEVIČIENĖ

Čikagos lietuvių Jaunimo centro meno galerijoje 2005 m. spalio 28 d. atidaryta Loretos Petraitis ir Jūratės Weiss tapybos darbų paroda „Regimybė — kaip galimybė būti“. Tapytojos tokį parodos kredo pasirinko neatsitiktinai: tai žymaus XX a. išeivijos lietuvių lingvistinės semiotikos šviesulio Algirdo Juliaus Greimo mintis. Dailininkės per savo kūrinių regimybę

Jūratės darbai spinduliuoja jausmingumą, simbolizmą, akimirkos įspūdžio perteikimu

— spalvos, siužeto ir meno sukurtų nuotaikų bei asociacijų dėka, išreiškia savo vidinę būtį, asmeniškai atsiveria žiūrovui. Pasak Jūratės Weiss: „Būtis, kuri yra many — yra tik many“; tuo pačiu jos būtis, išgyventa kūrybos akimirką užfiksuojama darbuose tebesitęsiančiu „dabar“.

1994 m. L. Petraitis baigė Vilniaus dailės akademijos, Kauno dailės institutą. Jai buvo suteiktas vaizduojamosios dailės magistro laipsnis. Nuo 1996 metų gyvena Jungtinėse Amerikos Valstijose. Jūratė Weiss mokėsi Vilniaus dailės akademijos, Kauno dailės institute ir 2000 m. baigė bakalauro studijas, o 2002 metais jai buvo suteiktas vaizduojamosios dailės ir meno teorijos magistro laipsnis; dabar gyvena Vokietijoje.

Loretos Petraitis ir Jūratės Weiss kūryba turi daugiau skirtumų nei panašumų: Jūratės darbai spinduliuoja jausmingumą, simbolizmą, akimirkos įspūdžio perteikimu (triptikas „Palanga“). Jos darbams iš dailės būtų galima pritaikyti postmo-

derniojo impresionizmo terminą. Tuo tarpu Loretos kūryba kiek realistiškesnė, kai kurios darbų detalės tapomos net kruopščiu fotorealizmo aiškumu, tačiau kompozicijose taip pat neapsieinama be ekspromto detalių, dažų nubėgimo, faktūrų ir atvirų potėpių. Istorinių vaizdų persipynimas su industriniais miesto peizažais, savotiškai romantizuojamas individualios koliažo technikos pagalba. Labai dažnai pasikartojantys geležinių tiltų bei vidinių miesto kiemų motyvai priartina dailininkę prie savotiško postrealistinio popromantinio antiidealizmo („Čikagos auksinis krantas“); kūryboje atsiskleidžia vos junta ironijos gaidelė.

Jūratės Weiss tapyba — pratęstos akimirkos „dabar“. Jos pastebėta regimybė tampa ir mūsų bū-

timi; spalvos ir šviesos žaismas „Palangos“ triptike — trys jūros nuotakos: rudai auksinis vandens sukūrys „Palanga 1“, žalsvai mėlyna, kiek nuri-musi, užlieta mėnėsienos Baltija naktį, „Palanga 2“, ir raudonai oranžinė paskutinės saulės žaros nutvieksta jūra, su tamsoje ryškėjančiu Palangos tilto fragmentu, „Palanga 3“. J. Weiss tyrinėja labai artimas laike šviesos būsenas; prieš pat nusileidžiant saulei, tik ką nusileidus ir atėjus naktčiai. Jos susidomėjimas šviesos, jūros, kaip vandens, kintamumo būsenomis labai artimas impresionistų tyrinėtiems gamtos šviesos efektams (Claude Monet „Ruano katedra“, „Vandens lelijų“ serija).

Kiti darbai alsuoja asmeniškumu ir simbolizmu: pilka lapė žmo-

gaus akimis gana atsargiai stebi pasaulį, ji pati virtusi stebėjimo simboliu — palenkusi galvą, skvarbiomis

Loretos kūryba kiek realistiškesnė, kai kurios darbų detalės tapomos net kruopščiu fotorealizmo aiškumu

akimis, kurios tampa viso paveiklo centru, atskleidžia menamą „lapės pasaulį“ ir tuo pačiu dar daugiau paslepia, suintriguodamos žiūrovą „Mirror of the Soul“, („Sielos veidrodis“). Mergaitės „My Mother's Wedding Day“ („Mano motinos vestuvių diena“) smalsiai stebi vyksmą aplink save — sustabdomas kadras iš „vaidystės potyrių filmo“: praeities

Nukelta į 8 psl.

„Regimybė — kaip galimybė būti“ dailės parodoje Čiurlionio galerijoje, Čikagos Jaunimo centre.
Iš kairės: Loretta Petraitis, Ieva Šadzevičienė ir Jūratė Weiss. Laimos Apanavičienės nuotr.

Los Angeles Dramos sambūrio 50 metų jubiliejinė knyga

Knygą pristato Marytė Sandanavičiūtė-Newsom

Marytė Sandanavičiūtė-Newsom kalba *Ant laiko sparnų* knygos sutiktuose.

Knygos viršelyje matome atvirą scenos užuolaidą – ar tai pradžia, ar pabaiga, ar pertrauka? Knygos pavadinimas *Ant laiko sparnų* sukelia mintis, kad skrendam kartu, nestovime vietoj; laikas nesunkus – besvoris, lakus, skrenda, nešasi kartu, dvelkia lengvumu, pažadu, galimybėmis...

Drama mums kaip tik tą ir suteikia – leidžia žiūrovui skristi kartu su tuo, ką mato scenoje, palikti kasdienybę, įsijausti į kito pasaulėžiūrą, geriau pažinti save ir kitus, kuriuos sutiksime kasdieniniame gyvenime. Savo nustatytos struktūros rėmuose su aktorais, scenovaizdžiais, kostiumais ir režisieriaus interpretacija – drama suglaustai išryškina gyvenimo skiltelę – leidžia žiūrovui įsitemti paprasčiausius momentus ar giliausias tragedijas, kurios šiaip gal neištirtos, nepatikrintos.

Scenoje aktoriai turi tuos sparnus išlaisvinti nuo savo asmenybės ir persirengti kitu personažu. Kokia nuostabi galia! Perimti kito rūbą, būdą, rūpesčius, vargus; tam reikia visiško pasitikėjimo savim ir savo publika... Ar ji patikės ta transformacija, ar pamirš, kad tu jai pažįstamas asmuo, ar tu ją įtikinsi savo nuoširdžia metamorfoze?

Vis dėlto mes visi vienaip ar kitaip savo gyvenime „vadiname“: visi turime savo vidinį „aš“, kuris paklūsta aplinkos reikalavimams. Tai – galime sakyti – yra vaidyba. Tad netoli reikia keliauti, kad iššauktume tą aktorių savybę, kuris, pakeitęs aplinkos reikalavimus pagal dramaturgo dialogą, taip pat pakeičia ir save. O čia jau įeina režisieriaus darbas: kaip iššaukti iš aktorių tas paslėptas galimybės, kaip juos prikalbinti – barti, glostyti, įtikinti, kad jie gali žiūrovams sukurti kitą tikrovę.

Visa tai pasakius, pasižiūrėkime į Los Angeles Dramos sambūrio 50-ties metų sukaktuvinių leidinių *Ant laiko sparnų*, kuriame sutalpinta 1954–2004 m. sambūrio istorija, jo darbų apžval-

ga.

Tai kruopščiai surinkta medžiaga, redaguota ramiai talentingo ir darbštaus Pauliaus Jasiukonio, redakciniam kolektyvui dalyvaujant: Emai Dovydaitei, Juozui Pupiui ir Algimantui Žemaitai. Kalba tikrinta Angelės ir Algio Raulinaičių, o iššaukiančio viršelio dailininkas – Sigitas Šniras. Knygos įvade – sambūrio ilgametės pirmininkės Emos Dovydaitenės žodis; iškilmingi sveikinimai iš Lietuvos Respublikos prezidento Valdo Adamkaus, garbės generalinio konsulo Vytauto Čekanausko, prel. Jono Kučingio, Los Angeles miesto valdybos, JAV LB Kultūros tarybos, dramaturgo Anatolijaus Kairio, parapijos tarybos ir Telšių Žemaitės dramos teatro.

Pagrindinis turinys sudarytas iš begalės nuotraukų, spektaklių programų viršelių, spaudos recenzijų, biografinių aprašymų, nekrologų ir chronologinio spektaklių išvardinimo. Gale knygos, maždaug 20 puslapių skirta sveikinimams, užbaigiant tvarkingu turinio išdėstymu.

Knygą, kaip ir visas tokias su nuotraukom, norisi pirmiausia ne skaityti, o žiūrėti ir versti toliau lapą po lapo. Pažįstami veidai! Verti toliau – nejaugi jie tokie jauni ir gražūs buvo! Vyrai su plaukais, moterys figūringos, dabartinės mamos tada tik pačios vaikais buvusios...

Toks vartymas priveda prie rašyto turinio. Čia randame sklandžiai surašytą sambūrio istoriją, išvardinti režisieriai, scenos darbuotojai, sambūrio pirmininkai. Randame parinktus straipsnius: Vinco Dovydaičio, Bronio Railos, Prano Visvydo, Kazio Sajos.

Taip kruopščiai ir išsamiai viskas kataloguota, kad kiekviena ilgiau veikusi organizacija gali tik pavydėti tokios kronikos.

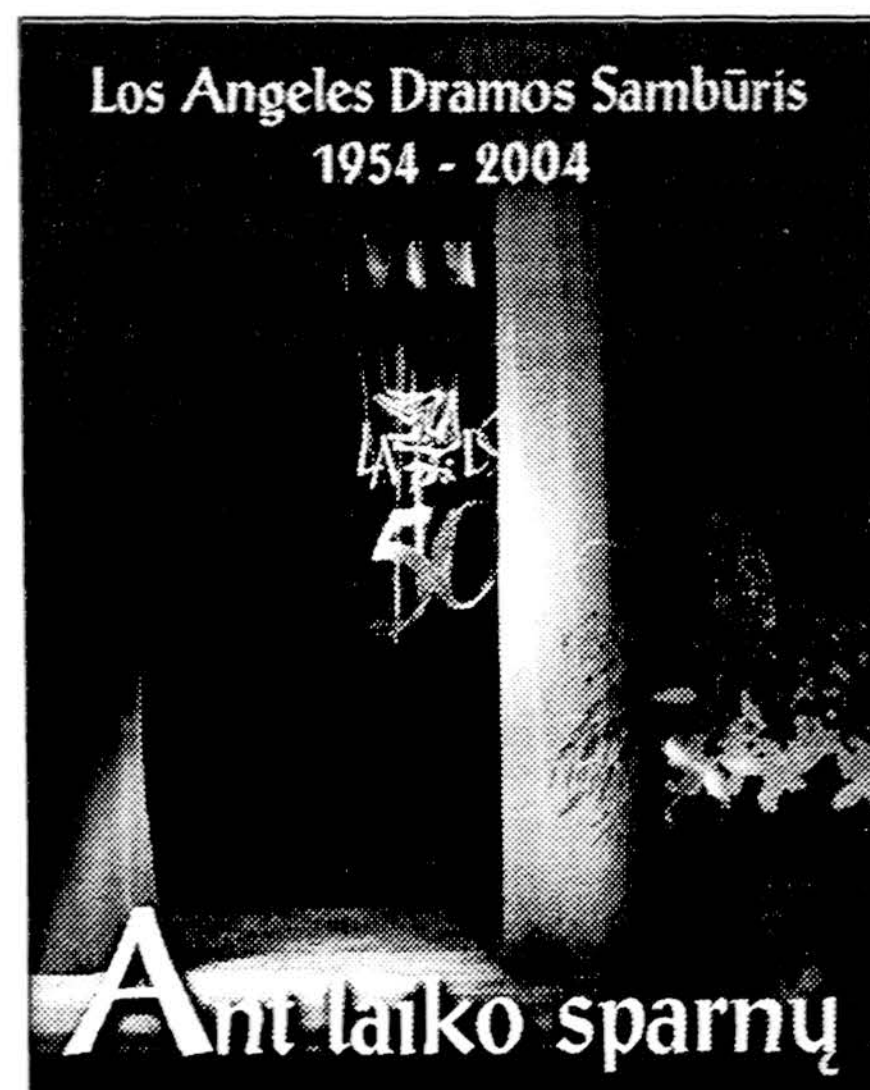
Idomiausia skaityti režisierių biografinius bruožus ir virtualią režisuotą veiklą. Pradedam Steponu Makarevičium, Antanui Audroniu, Juozu Bertuliu, Elena Tumiene, kurie jau nuo 1949 metų statė pasirodymus. Skaitytome toliau apie:

Juožą Kaributą, dirbusį nuo 1954–1962 m. 15 veikalų; Gasparą Veličką, nuo 1958–62 m. 5 veikalų; Dalilą Mackialienę, nuo 1962–81 m. 27 veikalų; Danutę Barauskaitę (Mažeikienę), nuo 1979–1983 m. 2 veikalų; Petrą Maželį, nuo 1984–2002 m. 12 veikalų; Algimantą Žemaitį, nuo 1991–2005 m. 17 veikalų.

Paminėti ir vienkartiniai ar svečiai režisieriai: Haroldas Mockus, Laisvūnė Laurinkienė, Edita Kliučinskaitė, Olita Dautartaitė, Aleksas Mickus („Sezonų pauzės teatro“ steigėjas).

Paminėti ir įvairūs scenos darbų talkininkai, rėmėjai, mecenatai. Jeigu visus išvardinčiau – nepirktumėt knygos. Reikia paminėti, kad scenos dekoratorių sąrašuose dažnai randame Algio Žaliūno vardą ir puikius atsiliepimus apie jo darbą.

Taip pat įdomu skaityti ilgą pavardžių sąrašą – arti 200 – sambūryje per 50 metų vaidinusių

Puslapiuose mirga kostiumai: egzotiški, kaimietiški, karališki, paprasti, moderniški; scenoje matyti darželiai, pilys, griuvėsiai, salonai, miškai, kolonos, dramatiški pultai.

aktorių. Jų tarpe – bent 30 buvusių Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokinių.

Toliau skaitydami sužinome, kad sambūris, norėdamas pagyvinti susidomėjimą drama ir ieškodamas vis naujos medžiagos – skelbė konkursus, statė laimėtojų vaidinimus; patys sambūriečiai dažnai apdovanoti Teatrų festivaluose čia ir Lietuvoje.

Iš viso pastatyti 94 spektakliai, dramatiniai skaitymai, muzikos ir poezijos pynės. Dėmesį patraukia ir vaidinimų autoriai: A. Gustaitis, J. Gliuda, A. Kairys, G. Velička, A. Landsbergis, D. Mackialienė, Mykolaitis Putinas, Alė Rūta, K. Ostrauskas, K. Saja – žinomi ir svarbūs lietuvių literatūros šulai.

Įdomu stebėti, kad, anot vieno recenzento, „Sambūris nesivaiko imantrių temų ar eksperimentinės teatro formos... pagrindu stato tik lietuvių autorių veikalus“. Toliau: „Pastebėta, kad, Lietuvai atgavus nepriklausomybę, mažiau linkstama į patriotizmą, daugiau dėmesio skiriama žmogui ir šiuolaikiniam pasauliui“. Skaitytojas, peržiūrėjęs sąrašus, pats galės spręsti. Štai pavyzdžiai:

Patriotinė tematika

„Šv. Kazimieras – Lietuvos karalaitis“, „Tėviškė už kalnų“, „Vieną birželį“, „Gintaro žemės pasaka“, „Penki stulpai turgaus aikštėje“,

„Vaidila Valiūnas”.

Muzikiniai veikalai

„Kartą gintaro pakrantėje”, „Valsų karalius”, „Gilanda”, „Čigonų baronas”, „La Boheme”.

Giminių pavadinimai

„Teta iš Amerikos”, „Tėvas”, „Nenuorama žmona”, „Dédé nuo Pacifiko”, „Kalėdų senelis iš Los Angeles”, „Nepripažintas tėvas”.

Vaikiški

„Tu tik niekam nesakyk”, „Žaislų paradas”.

Intriguojantys

„Pasaulis be vyrų”, „Kojinės”, „Rūtos be darželių”, „Ku – Ku”, „Trylika naktų pizamoje”.

Ruošiant šią apžvalgą, susipažinau su knygos išdėstymu, tematika, bet galiu užtikrinti, kad skaitytojai turbūt tvarkingai knygos neskaitys – akis užklius tai ant vieno, tai ant kito veido, sakinio, antraštės. Įdomu, kad toks impulsyvus peržvelgimas pririša skaitytoją prie knygos ilgiau negu tvarkingas skaitymas nuo pradžios iki pabaigos. Puslapiuose mirga kostiumai: egzotiški, kaimietiški, karališki, paprasti, moderniški; scenoje matyti darželiai, pilys, griuvėsiai, salonai, miškai, kolonos, dramatiški pulai. O veidai, veidai: besišypsantys, bučiuojantys, apsimiegoję; kūnai sukritę, grakštūs, susikūprinę, išsitiesę, apsikabinę...

Noriu pacituoti kelias recenzijų ištraukas: „Režisierius Petras Mazelis gavo spaudoje nemažai pylos, kad iš viso šį veikalą statė... žiūrovai griežtai pasidalijo į dvi stovyklas – už ir prieš”.

„... su nedingstančia šypsena, kūno ir suknelės linijų glotnumu, erotiška judesių plastika ir banknotų pluoštu...”

Algio Žaliūno scenovaizdžių kūrejo talentas nusakytas šitaip: „... nuostabus holivudiškas išradingumas, dekoratyvinio meno ekstraktas: tik tiek, kiek to reikia scenai.”

Koks vaidinimas galėjo sukelti šią kontroversiją?

„1972 m. pradžioje (–) pakartotas Los Angeles lietuviams. Komedijos priėmimas skyrėsi nuo Čikagos tuo, kad ten buvo gerai įvertintas visų vaidintojų pasirodymas, režisierės ir dailininko darbas, o konservatyvesnė Los Angeles publika dvelkė šalčiu. Po spaudoje kilusių ginčų dėl vaidinimo, sambūryje pasireiškė

apatija ir pora metų nepakilo didesniam skrydžiui”.

Kitoje vietoje, kalbant apie Algio Žaliūno sukurtus scenovaizdžius, pasakojama apie kelionę į Kanadą, kur privažiavus sieną „dekoracijos – per gražios; mutinėje įvertintos kaip brangus meno kūrinys; reikėjo sumokėti”.

Atidžiai įsigilinus į Los Angeles Dramos sambūrio veiklą, reikia stebėtis vaidintojų talentais. (Kaip jie tuos tekstus, tas roles išmoksta?) Bandant suvokti, kiek repeticijoms valandų įdėta, kiek kostiumų pasiūta, scenovaizdžių sukurta, grimu su-naudota – galima tik stebėtis, kad čia tik „mėgėjų” teatras.

Pagirtina, kad tarp neseniai atvykusių atsirado gabių aktorių ir menininkų, Lietuvoje dirbusių šį darbą profesionaliai, čia – savo talentą ir vaidybines galimybes išbando. Vieno naujesnio aktoriaus žodžiais: „Net nesapnavau, kad savo gyvenime scenoje vaidinsiu, šoksiau. Draugai Lietuvoje netikėtų”... Malonu, kad šį dešimtmetį, šalia veteranų režisierių dirbo ir jaunesnės pajėgos, suruošdamos du spektaklius skirtus vaikams.

Bronio Railos žodžiais: „Teatras mums ne tik pramoga ir grožinis išgyvenimas, bet ir dvasinis stiprumas”. Jo mintis papildė Bernardas Brazdžionis: „Ir mes arba gėrimės ir kartu su jumis verkiame, arba juokiamės, arba pykstame, ar plojame ir dėkojame, atpažinę scenoje ne tik save, o savo kaimyną, artimą ar tolimą draugą, pažįstamą ar nepažįstamą”.

Scenos uždanga pakilo – atskleiskite šios knygos lapus. ☒

Los Angeles Dramos sambūrio nariai ir bendradarbiai, dalyvavę 50 m. jubiliejinio leidinio apie sambūrį sukaktuvėse. Sėdi iš kairės: rež. A. Žemaitaitis, rašyt. Alė Rūta, prelegentė M. Sandanavičiūtė-Newsom, J. Čekanauskienė, LR gen. garbės konsulas V. Čekanauskas, sambūrio pirm. E. Dovydaitienė, akt. J. Pupius, leidinio red. P. Jasiukonis, akt. V. Gily; II eil. stovi aktoriai: L. Mažeikienė, J. Radvenienė, V. Gedgaudienė, V. Jatulienė, D. Kamarauskaitė, R. Bobina, E. Kliučinskaitė, A. Vosylis, R. Urbanienė, A. Rozegard, L. Mioldažys, J. Venckienė, A. Polikaitis, R. Dabšys, rašyt. P. Visvydas; III eil. sambūrio bendradarbiai: V. Zelenis ir A. Raulinaitis; aktoriai: B. Seliukas, R. Žukauskas, S. Žemaitaitis, sc. darb. R. Rozegard, akt. H. Mockus, fotogr. V. Stokas.

GINTA V. REMEIKIS

SENOJI KATALIKIŠKOJI MISIJA

Krištolinio oro bangomis
varpas
sutraukia
Zuni ir ne-Zuni
Bažnyčion
skruzdėlyne
pasaulio
centre.

Stirny giminės sargyboje
nuo saulėgražos
iki saulėgražos
krikščionis
apjuosia
šventieji
šios žemės
audiniai.

Mat,
čia
Kristus
kartu su gaidžiais
kasryt
prisikelia iš numirusiųjų,
taip kaip kaktusai kas pavasarį sužydi.
Su vaikais jis užlipa į Dowa Yalanne
ir moko juos

kaip sutverti pasaulį

pravirkdinti debesis
uždegti žvaigždes
užliūliuoti

marias
kopas
kūdikius.

O sekmadieniais
iš šventyklos
į šventyklą atneša
duonos,
dalijasi
aleliuja
aleliuja
aleliuja.

Kartu su kačynomis
šios žemės vaikai,
žvelgdami į altorių,
Jėzui
taria
amen

kuris
pasiekia pačią saulę.

1986. III.

**Iš viso pastatyti 94 spektakliai,
dramatiniai skaitymai, muzikos ir
poezijos pynės. ...**

**... „Sambūris nesivaiko įmantrių temų
ar eksperimentinės teatro formos...
pagrinde stato tik lietuvių autorių
veikalus”.**

Muzikos barus paskaičius

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Dabar Lietuvoje yra leidžiamas žurnalas, pavadintas *Muzikos barai*. Jis yra lietuvių muzikų sąjungos leidinys, muzikos meno ir mokslo žurnalas, leidžiamas nuo 1931 metų. Spausdinamas šešis kartus per metus, 80 puslapių numeryje sutalpina dviejų mėnesių muzikines žinias. Nežinau, kaip jis anksčiau atrodė, bet dabar atrodo šauniai. Viršelis spalvotas, popierius geros kokybės, blizgantis. Ilustracijų nuotraukos ryškios, aiškios. Šis žurnalas gali rikiuotis tarp Amerikos *Opera News*, *Musical America*, anglų *Opera* arba *Gramophone* ir kitais. Tai toks šio žurnalo išorinis apipavidalinimas.

Skaitant *Muzikos barus*, galima gerai susipažinti su dabartiniu Lietuvos muzikiniu gyvenimu. Jame rasime įvairių žanrų muzikos aprašymus: operų pastatymus, solistų ir simfoninių orkestrų koncertus, apie baletą, džiazą, populiarios muzikos dainininkus. Galbūt patys įdomiausi yra pasikalbėjimai su įvairiais muzikos atstovais – dainininkais, instrumentininkais, baletų šokėjais. Kas labiausiai užkliudo akį ji skaitant – tai nuolatiniai perdėti liaupsinimai. Visi dainuoja, skambina, dūduoja „maksimaliausiai, optimaliausiai, ekstremaliausiai, stulbinančiai“. Atvykę iš užsienio operos dainininkai yra patys geriausi. Pvz., Vilniuje skelbiama, kad dainuos super–primadona Sylvia McNair. Mes žinome, kad ji yra gera dainininkė, dainuojanti Amerikos ir Europos operų teatruose, bet ji nėra super–primadona. Teisingai vokiečių operos dainininkas Johaness von Duisburg pasakė, kad primadonų era pasibaigė su Maria Callas ir Renata Tebaldi, dar pridėjime Zinka Milanov, Birgit Nilsson, Joan Sutherland, Monserat Caballe, Elisabeth Schwarzkopf, Kiri de Kanawa, Eva Marton ir dar vieną kitą galima įrašyti į šį sąrašą.

Kitas įdomus reiškinys yra nepaprastai smulkūs ir abstraktūs atliktų koncertų aprašymai. Štai kaip aprašomas Camille Saint-Saens Ketvirtasis koncertas fortepijonui ir orkestrui. Pianistas P. Guisiano (jie vardo nepripažįsta) rašoma: „antroje dalyje solistas ir vėl komponuoja eklektišką skirtybių dermę, susiejantią reprezentingos rimties nuotaikas, kartu – ne banalų ar vulgarų, o blavių C. Saint-Saens humorą ir net religinės išpažinties motyvą savo sublimuotai paskambintoje vienbalsėje *marcatissimo* temoje. Taigi tą vakarą Filharmonijoje P. Guisiano paskambintas C. Saint-Saensas nesiliovė žavėjęs

ekstravagantišku sąmoju, melodiniais turtais, saloniniu blizgesiu, dailiomis proporcijomis, elegantiškais gestais ir artikuliacine raiška paversdamas klausytojus aktyviais muzikinio proceso dalyviais ir 'meno menui' fenomenologijos liudytojais". Paskaičius tokį aprašymą taip ir neišaišku, kas tą religinę išpažintį atliko: ar kompozitorius, ar pianistas, ar klausytojas?

1932 m. apie tą patį Camille Saint-Saens koncertą kompozitorius Vladas Jakubėnas rašė: „Koncerto programa susidėjo iš labai įvairių dalykų ir parodė mūsų solisto puikų stiliaus jutimą. Darniu ansambliu vieningai skambėjo gražusis Saint-Saens koncertas“.

Taip pat pastebimas nenoras ar nežinojimas pripažinti tiesos ir su ja dažnai prasilenkiama. Štai, kad ir toks pavyzdys. Rašoma apie dvi buvusias solistes. „Prieš metus auditorijoje studentams pasiūliau pasiklausti dviejų dainininkių atliekamos tos pačios Violetos arijos iš „Traviatos“, net ir tais pačiais metais – 1955–aisiais – įrašytos. Maria Callas atpažino visi. „O kas gi ta antroji, dainuojanti lietuviškai?“ – klausė susijaudinę, kad būtent šis nežinomos dainininkės balsas jiems patiko labiau. Viena pasaulinė žvaigždė, o kita – ne mažiau spin-

dinti, bet niekieno nežinoma. Gal vienos likimą lėmė milijardierius Onassis, o kitos gyvenimo draugai buvo Čiudakovas ir Polterskis". Netiesa, kad Callas išgarsino Onassis, nes tuo laiku ji dar su juo nedraugavo. Jai tapus garsia operos soliste, Aristotel Onassis ją pradėjo domėtis. Callas išgarsino anų laikų žinomas italų dirigentas Tullio Serafin. Jis pirmas pastebėjo jos balso ir muzikalumo išvystymo galimybes. Jeigu neturėsi balso ir muzikalumo, ne penki milijardieriai tavęs neišgarsins. O antra, jeigu Elenos Čiudakovos nebūtų valdžia uždariusi už geležinės uždangos, o išleidusi į Vakarų, galbūt ir ji būtų švytėjusi pasauliniuose operų teatruose. Šiandien, ištirpus geležinei uždangai, operų teatrus užplūdo dainininkai iš Rusijos, Ukrainos, Gruzijos, Bulgarijos ir kitų postkomunistinių kraštų.

Muzikos barų (gegužės – birželio) numeryje perskaičiau apie Lietuvos Operos ir baletų teatre pastatytą Giuseppe Verdi operą „Likimo galia“ (La Forza del Destino). Perskaičius galvoju, ar čia fantazija, ar tikrovė? Apie spektaklį rašoma: „Rinkevičiui diriguojant, jo solistų orkestro ir choro dėka, G. Verdi pulso gyvybe, putojo aistra, žavėjo kontrastais, akino subtiliausiomis

spalvomis". Toliau rašoma, kad gan retai statomoje „Likimo galioje“ be galo sunkios pagrindinės herojų partijos ir čia mūsų solistai kūrė stebuklus. „Kad ir ką dainuotų Sigutė Stonytė, kiekvieną kartą atrodo, jog tai rašyta jai". Autorė savo straipsnį užbaigė šitaip: „Manau, kad kiekvienam žvilgsnyje į naują spektaklį, į naują reiškinį svarbu subjektyvumas ir objektyvumas. Prie pastorojo priskirčiau fantastišką 'Likimo galios' muzikos poveikį, stebuklingą jos galią". O šios operos režisierė Dalia Ibelhauptaitė spaudoje teigė, kad „Likimo galios" pastatymas LOBT scenoje – „aštuntasis pasaulio stebuklas". Aš žinau, kad yra septyni įžymieji senojo pasaulio pastatai bei meno paminklai, bet, kad Vilniuje pastatyta viena iš Verdi operų, yra pasaulio stebuklas, tikrai nustebino. Dar kita staigmena buvo, kai pamaciau šios operos pastatymo nuotraukas ir po viena parašyta baletų ir artistų orgijos scena.

Jeigu nebūčiau mačiusi šios Verdi operos pastatymų, patikėčiau tokiu netikslu aprašymu. Netiesa, kad „Likimo galia" yra labai retai statoma pasauliniuose operų teatruose. Ji yra gana dažnai statoma. Kodėl neparašyti taip kaip buvo, kad Vilniuje ji nebuvo statoma. Pagrindinė Leonoros partija nėra parašyta vienai solistei, teko ne vieną sopraną matyti, dainuojant Leonoros partiją. Šioje operoje nėra jokios orgijos scenos. Antrame veiksmo, miestelio užgoje, į kurią susirenka įvairūs prekyautojai ir studentai, mezzosopranas čigonė Preziosilla, dainuodama buria iš rankų jų ateitį, dainuoja ir šoka itališką „tarantella". Dažniausiai solistės nešoka, tik dainuodamos pasikraipo. O veiksmo pabaigoje kareivius į mūsų palydi su nuotaikingai marširuojančiu „Rataplan".

O kur dingio antrojo veiksmo vienuolyno scena? Galbūt gražiausia ir dvasiškai pakiliausia visos operos „Likimo galios" muzika, kurioje Verdi išsako religines nuotakas. Leonoros ir Padre Guardianio duetas, prie kurių vėliau prisijungia vienuolių choras. Apie tai nė vieno žodžio. Seniau pastebėjau, kad *Muzikos baruose* vengiami aprašymai religinėmis temomis.

O svetimtaučių pavardžių rašymas – apsaugok Aukščiausias! Vokiečių kompozitorius Johannes Brahms tapo Johansas Bramsasas, austrų kompozitorius Franz Schrecker rašomas Francas Šrėkeris. Pavardžių rašyme yra tokia sumaištis – vienu vardas lietuviškai, pavardė originali, arba atvirkščiai. Linksniočių pavardės taip pat rašomos įvairiai. Pvz., Maurice Ravel atliekamą kūrinių rašo Maurice'o Ravelio. Dabartine lietuvių kalba rašant, pasirink kokią nori variantą. Rodos, taip paprasta, parašyti originalią pavardę ir skliausteliuose pažymėti, kaip ją ištarti. Gerai, kad tie kompozitoriai yra mirę. Kam patiktų, kad jo asmeniškiausi žodžiai,

Kas labiausiai užkliudo akį ji skaitant – tai nuolatiniai perdėti liaupsinimai. Visi dainuoja, skambina, dūduoja „maksimaliausiai, optimaliausiai, ekstremaliausiai, stulbinančiai“.

Nukelta į 7 psl.

Salė ūmai tapo galerija

PR. VISVYDAS

Tai kasmetinė rudens magija Los Angeles Šv. Kazimiero parapijos salėje: per sekmadienio popietės tris valandas (ši sykį lapkr. 6 d.) veikė ateitinių surengta tradicinė dailės paroda. Kadangi jų veikla susijusi su ateitimi, tai parodos efemeriškas viendieniškumas lyg ir taikė į Amžinybę, kurioje laiko trukmė nieko nereiškia. Rodomi dalykai yra kūriniai. Pasak filosofo Arvydo Šliogerio, meno kūrinys yra daiktas ir jo santykis su žmogumi (įterpiu savo skatiką) yra estetiškas. O estetiškas pojūtis žmonijos istorijoje yra įgimtas. Tarkime – amžinas.

Žodžiu, popietės reginys buvo ko gražaus, originalaus pamatyti. Dalyvavo trys skirtingo pobūdžio dailininkės. Viena jų, sakytiau pagrindinė, Nijolė Gruzinskaitė-Kent, gimusi Kaune ir gyvenanti Valencija, CA, dalyvavo asmeniškai. Jos duktė Rima Kent-Steiber, gimusi P. Kalifornijoje ir dabar gyvenanti ir dirbanti Reno, Nevada, išstatė su jos darbu surištą kūrybą. Dalia Genovaitė Mažeikytė, grafikė ir tapytoja, gimusi Rokiškio raj. Roviškėlės vienkienyje ir gyvenanti Vilniuje, eksponavo daugiau nei 20 grafikos darbų.

Vadinu Nijolę Kent pagrindine, nes jos rimti trimačiai kūriniai stovėjo ant grindų. Tikraja žodžio prasme daiktai: medžio staliukas su marmuro kampu, kėdės, didelis medinis skriestuvus, baltas alebastro karuselės žirgas, arfą primenanti metalo skulptūra „Harmonija“. Visi meistriškai išbaigti dalykai, su dosnia išradingumu ir sąmojo doze. Idėjos – nepraradusios trikvioškos naudos. Tas eiklus žirgas papuoštų bet kokią erdvią patalpą. O „Harmonija“, savo metalinių vamzdelių stygomis, įžambiai šaunanti dangopį, tikrą filharmonijos fojė. Verta paminėti kėdę, kurios atkalteje sumaniai paslėpta Sopulingosios Madonos su septyniais kalavijais skulptūrėlė.

Parodą atidarė Dalilė Polikaitienė, o dailininkes vaizdžiai aptarė Violeta Gedgaudienė. Bet, kaip dažnai būna, detalės veikiai išdyla smegenyse. Nijolė Kent savo kūrybinės veiklos duomenų neišspausdino jokiam lankstinuke, kas įprasta kiekvienoje parodoje. Kuklumas ar neapsižiūrėjimas?

mas? Sužinojau, kad ši dailidės įgūdžio nestokojanti skulptorė savo studiją yra įrengusi garaže. Apie ją buvo rašoma *Lituanus* žurnale 1980 metais.

Rima Kent-Steiber bakalauro dailėje gavo Nevada universitete, Reno, 1998 m. Čia specializavosi šilkografijos srityje. Dirba mišria technika, akvarelėmis, tušu, aliejumi, medžio raižyboje, keramikoje, tekstilėje. Kūrinius eksponavusi JAV ir svetur. Itin artimas jai gyvulių stebėjimas ir jų pavaizdavimas piešiniuose bei fotografijose. Yra išitraukusi į veislinių šunų auginimo organizacijos veiklą, net pakviesta būti nare „The AKC Museum of the dog Artist's Registry“. Jos talentas „pagauti“ patrauklių šunų fizionomijas buvo ryškus čia iškabintuose portretuose. Žiūrovų dėmesį patraukė ir spalvotos „Western Rodeo“ nuotraukos – su patraukusia žirgų ir kaubojų judesių ekstaze. Gulėjo ir Rimos šilkografijos lankštai.

Medituoti prie Dalios Mažeikytės nedidelio formato daugiaspalvių kūrinių (jų buvo per

Dailininkė Nijolė Gruzinskaitė-Kent (iš kairės) ir jos parodos rengėjos — Dalilė Polikaitienė pirmininkė bei Raimonda Kontrimienė. Inos Petokienės nuotr.

20) reikėtų ilgėliau, vieno pažiūrėjimo neužtektų. Tiek čia paslaptinių reiškinų dermės. Tiek spalvinės išraiškos. Jos metaforiškai vaizdiniai tiesiog prašosi pritariantios muzikos. Žinoma, ne sonatų, kaip M. K. Čiurlionio vizijose, bet labiau neramesnės, ugningesnės melodikos.

Kaip rašoma tirštai abipus išspausdintame lakšte, Dalia Mažeikytė 1963–1968 metais studijavo grafiką Vilniaus Dailės akademijoje, yra Dailininkų sąjungos ir tapytojų sekcijos narė. Gausus yra jos personalinių ir grupinių parodų sąrašas, ypač svetur: Latvijoje, Lenkijoje, Japonijoje, Prancūzijoje, Italijoje... Išėjau iš ekspromtinės galerijos beveik paskutinis. Stebėjau, kaip sparčiai rengėjai viską nukabino, sudėjo, išnešiojo, sutvarkė vaisių stalą. Tiks potvarkis: salė turi ūmai pavirsti tuo, kuo buvo. ☒

Atkelta iš 6 psl.

Muzikos barai

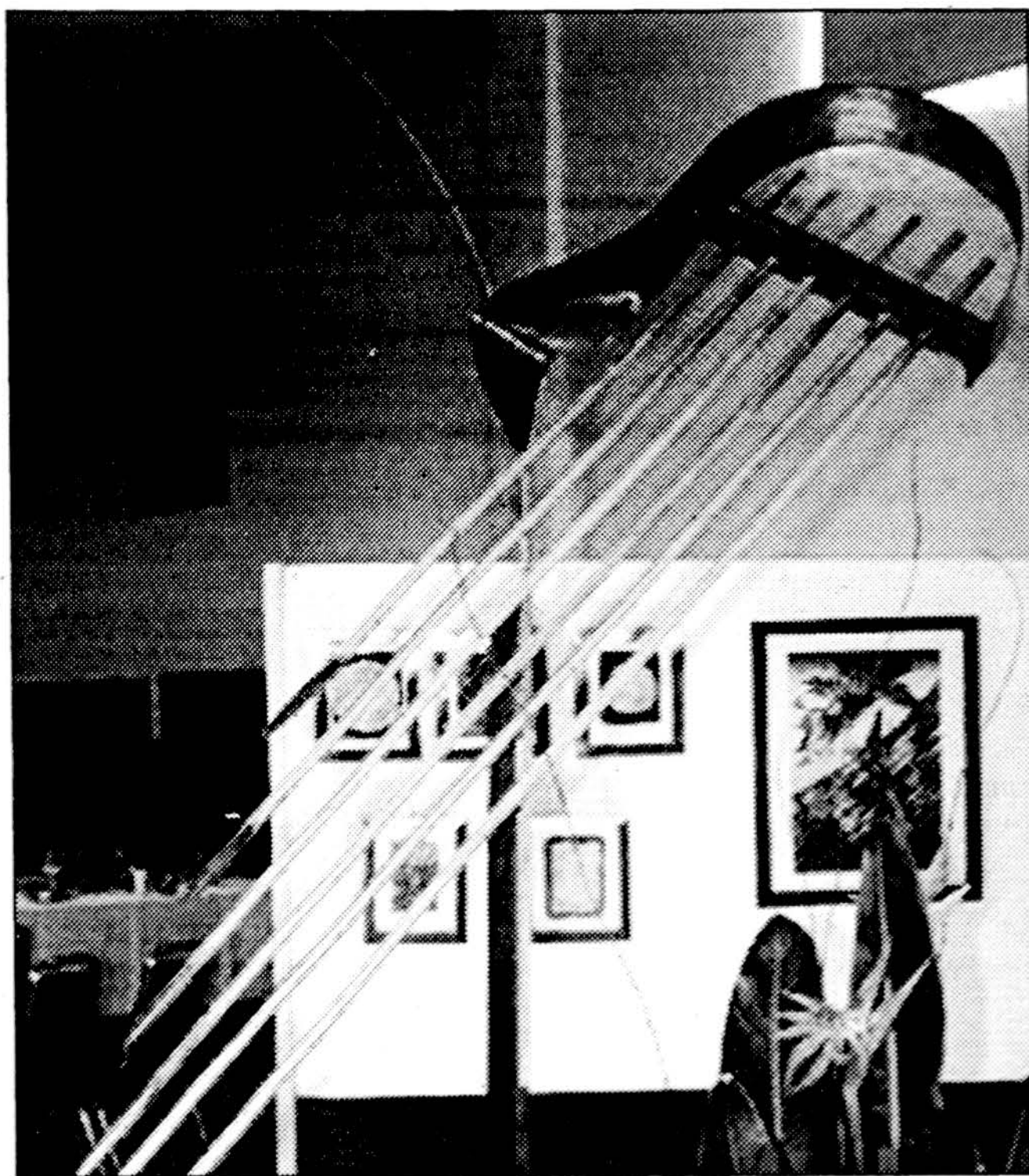
vardas ir pavardė, būtų iškraipytai parašyti? Ar patys žurnalistai nepagalvoja, kaip atrodytų jų pavardės, jeigu kiekviena tauta rašytų jų pavardes pagal jų kalbos tarimą?

Tie liaupsinimai yra ne tik *Muzikos baruose*, bet ir kitoje lietuviškoje spaudoje. Žurnale *Moteris* teko skaityti pasikalbėjimą su Sigitą Stonyte. Žurnalistė jos paklausė: „Ar anksti supratote, kad turite dievišką balsą?“ Ji atsakė: „Dievišką? Kodėl? Balsas kaip balsas“. Arba kai į ją žurnalistė vis kreipiasi, kaip į primadoną, ji pastebėdama sakė, kad geriau vadinkite mane operos dainininkę. O viena amerikiečių operos dainininkė pareiškė, kad, jeigu ją kas pavadintų primadona, tai būtų įžeidimas. Teisingai romėnai sakydavo – keičiasi laikai ir mes keičiamės juo-

se.

Internetu skaičiau, kad LNOBT (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras) išleido naują žurnalą pavadinimu *Bravissimo*. Palikta vieta komentarams. Vienas interneto skaitytojas parašė: „Dar vienas savęs liaupsinimo žurnalas“.

Gaila, kad taip rimtai atrodantis *Muzikos barų* žurnalas yra nepatikimas, ilgi aprašymai – iki nuobodumo, neturintis nuoseklaus pavardžių rašymo, nuolatos prasilenkiantis su tiesa, taip kaip daugel lietuviškos spaudos. Nors ir su tokiais trūkumais, bet vis tiek įdomu paskaityti, pasižiūrėti ir sekti, koks vyksta muzikinis gyvenimas dabartinėje Lietuvoje, o, be to, dar dovanai pridėta muzikos įrašų plokštelė. ☒

Nijolė Gruzinskaitė-Kent. „Harmonija“. Metalos skulptūra.

Inos Petokienės nuotr.

GINTA V. REMEIKIS

ŠUKĖS

Kai mano pirštai
palyti
nebeišsprendžiamąją mįslę
Dowa Yalanne
puodų šukėse,
Pradžios
vandenu
nešamą,

Ji
randa
kelia
mano
pasąmonių nemunais.

1986. III.

(PRA) REGĖJIMAS LAPKRITY

Stoviu po klevu.

įkvėpus spalvas
neabejoju
kad krūmas degė

2005.XI.14.
(pasivaikščiojus)

„Regimybė — kaip galimybė būti“

Atkelta iš 3 psl.

„dabar“, perkeliamas į šiandienos „dabar“, kiekvieną kartą, kai žiūrovų žvilgsnis susiduria su mergaičių akimis. „Girl's puzzle“ („Mergaitės galvosūky“), vėl susiduriame su dailininkės užmenama mįsle: mergaitės galvosūkis tampa ir mūsų galvosūkiu, duodančiu tūkstančius atsakymų.

Jūratės Weiss tapybos jausmingumas, gyvas santykis su žiūrovu, gamtos būsenų tyrinėjimas praturtina šiuolaikinę tapybą.

Loretos Petraitis kūriniai apima įvairias postmodernias tapybos puses: aliejinė tapyba apjungiamą su skaitmeninės fotografijos panaudojimu: „Virsmas laike“ — keletas persipinančių ne tik tapybinių, bet ir tematinų sluoksnių sujungia praeitį (dvidešimto amžiaus pradžios dženelmanai, prezidento Taft rinkimų ceremonijos paradas, Park Street, NY), su dabartimi — iki mūsų dienų išlikusius pastatus, „pagražintus“ aprūdijusiomis metalinėmis konstrukcijomis. Senovinė nuotrauka, apatinėje paveikslų dalyje (Wall Street, NY) — aliuzija į didžiąją dvidešimtojo amžiaus Jungtinių Valstijų ekonomikos depresiją ir industrinę Ameriką, pilkomis, rudomis, niūriomis spalvomis iki dabar mums bylojančią apie dabartinę „nereprezentacinę“ ar depresyvią šalies pusę.

Tilto motyvas pasikartoja didesnėje dalyje tapytojos kūrinių: „Rytas Čikagoje“, kur kasdienė pilkuma po miesto traukinius laikančiais bėgiais, sušvelninama pastelinėmis spalvomis, „Geltona nuojauta“ — su rutinos ir tik vieno kelio pasirinkimo galimybe, ką byloja taip gerai pažįstamas „one way“ (vienos krypties eismas) kelio ženklas, kruopščiai nutapytas darbe. „Bruklino tiltas“ — jau kiek romantizuotas, rūke ištirpdinantis realistinį tikslumą, paliekantis vietos žiūrovo fantazijai, darbas. Tiltas, kaip dviejų priešingų dalykų jungties simbolis, glaudžiai susijęs su ryšio tarp dangaus ir žemės įvaizdžiu, arba tiksliau, dailininkės darbuose dažniausiai vaizduojamos patiltės, pasąmoningai sustiprina realistiškumo ir neperžengiamo kasdieniškumo išpūdį.

Loretta Petraitis sako, jog pirmas potyris atvykus į JAV — ta neafišuojama Amerikos didmiesčių pusė su vandens bokštais ant stogų, metalinėmis kopėčiomis, kylančiomis pastatų fasadais — iki šiol įkvepia ją kurti, išreikšti iki dabar nepraeinančią nuostabą ir pastangas ten išžiūrėti grožį. Tą geriausiai charakterizuotų darbas „Čikagos auksinis krantas“.

Manau vienas įdomiausių L. Petraitis darbų — „Vėliava“, kurioje vėl pasikartoja iš praeities žygiuojančių dženelmanų moty-

vas, Jungtinių Amerikos Valstijų vėliavos fragmentas jungiamas su „Nepriklausomybės deklaracijos“ dokumento fotokopija, tapybiškas potėpis pabrėžia spalvų žaismą. Darbe aiškiai juntama vieno pirmųjų postmodernistų Jasper Johns įtaka jo išymios „American Flag“ („Amerikos vėliavų“ serijos), o taip pat abiejų tapytojų pasirinkimas vaizduoti paprastus, kasdienes dalykus, su užslėptu paradoksu ir ironija.

Darbuose „Naktis mieste“, „Kvartetas“ ir „Prisiminimai“ tapytoja leidžia sau atsipalaiduoti ir atskleisti gražesniąją gyvenimo pusę.

Įvairios Loretos Petraitis darbų technikos tiek realistinių, tiek abstraktių detalių jungimas su fotokoliažo elementais, sukuria ypač šiuolaikišką tapybinę raišką dailininkės darbuose.

Loretos ir Jūratės kūriniai savo kūrybine kalba atstovauja postmoderniosios tapybos išraiškas. Visi abiejų dailininkių tapybos darbai, eksponuojami parodoje „Regimybė — kaip galimybė būti“, sukurta jau emigravus iš Lietuvos. Tapytojų vidinė būties regimybė estetinių išraiškos priemonių dėka, atsiskleidžia žiūrovo „dabar“: buvimo prasmės klausimais pasidalina su kiekvienu ieškančiu. ☒

Lietuvių kultūros institutas

Atkelta iš 2 psl.

Vakarų struktūras taip labai tvirtai užtikrina Lietuvos ateities nepriklausomybę.

Antrasis referentas, Hessen krašto parlamento narys, buvęs Švietimo ministras Hartmut Holzapfel kalbėjo tema: „Hessen kraštas ir Lietuva, bendradarbiavimo balansas ir ateities perspektyvos“. Mat, prieš dešimt metų Hessen ir Lietuva pasirašė kultūros mainų sutartį, o šių metų vasarą sukaktis buvo paminėta plačiais renginiais visame regione.

Pranešėjas nurodė, kad partnerystė tarp Hessen ir Lietuvos užsimezgė gana atsitiktinai, nulėmė faktas, kad su Hessen atsidūrusia Vasario 16—osios gimnazija susidarė geri santykiai, taip, kad nenorėta draugų ieškoti kur kitur. Hessen krašto ir Lietuvos bendradarbiavimas išsivystė dviem kryptimis. Viena ekonominė: susikūrė Vokiečių — baltiečių prekybos rūmai, o Of-fenbach Pramonės ir prekybos rūmai apsiėmė remti ir globoti abiejų kraštų ūkines iniciatyvas.

Antroji kryptis — kultūrinė. Čia susidarė nemažai ilgalaikių projektų, kaip vokiečių kalbos mokytojų siuntimas į Lietuvą, lietuvių teisininkų Europos teisės studijos Frankfurto universitete, Profesinių mokyklų centro įkūrimas Radviliškyje, apskritai profesinių mokyklų bendradarbiavimo tinklo mezgimas, nekalbant jau apie kasmet vykstančius lietuvių muzikų pasirodymus Vokietijoje. Nepaisant įvairių sunkumų, susiduriant su Lietuvos biurokratija, bendradarbiavi-

mas bus vystomas ir praplečiamas ateityje.

Buvęs Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas, dabar Europos Parlamento narys Michael Gahler kalbėjo apie Lietuvos perspektyvas Europos Sąjungoje, žiūrint iš europietiško taško. Jis paminėjo du aspektus: politinį ir ūkinį. Jis išreiškė viltį, kad naujai įstoje kraštai įneš ir savo patirtį į ES. Kaip kadaise iš Prūsijos į Lietuvą buvo nešamos knygos, kurių Lietuvoje nebuvo galima spausdinti, taip dabar iš Lietuvos turėtų skliti laisvės dvasia į tuos kaimyninius kraštus, kur ji dar slopinama. Lietuvos politinis vaidmuo regione yra matomas, teigė pranešėjas. Ūkiniame vystymesi irgi matė teigiamų ženklų, ypač ekonominis augimas teikia daug vilčių, o baimintis, jog su euro įvedimu smarkiai kils kainos, nereikia, nes psichologiškai Lietuvoje smarkų kainų kilimą nebus galima realizuoti. Investicijoms sąlygos bus neblogos, nors šešėlinis ūkis vis dar kelia susirūpinimą, manė pranešėjas.

Buvęs ambasadorius ir Užsienio reikalų viceministras, dabar Europos Parlamento narys Justas Paleckis pažvelgė į Lietuvos perspektyvas Europos Sąjungoje iš lietuviško žvilgsnio. Jis trumpai apžvelgęs sunkumus, stojant į Europos struktūras nurodė, kad Baltijos valstybių balso Briuselyje kol kas mažai paisoma. Lietuva taip pat netapo Rusijos eksperte, į kurios siūlymus būtų atsižvelgiama, kaip buvo tikėtasi. Apskritai politika Rusijos atžvilgiu formuluojama greičiau Berlyne ir Paryžiuje, negu Briuselyje, nes ji yra strateginis partneris ir energijos tiekėjas. Lietuviai laikosi 3 dėsnių: 1. nenorima revoliucinės kaitos ES; 2. žmonės apsisprendė už tokią ES, ko-

kia ji yra, todėl nenorima reformų ES ir 3. nenorima bet kokių valstybių susigrupavimų ES. Ūkio atžvilgiu pranešėjas manė, jog lietuviai greitai mokosi, taip, kad atsižvelgiant į spartų ūkio augimą, Lietuva turi realią galimybę pasivytį senesnes ES valstybes, nors yra ir tokių politikų, kurie mano, kad iš ES reikėtų kuo daugiau išmėlyti.

Paskutinis pranešėjas buvo LR ambasadorius Vokietijoje Evaldas Ignatavičius. Jis kalbėjo tema „Lietuva ir Vokietija Europoje — kartu ar šalia viena kitos?“ Jis bandė atsakyti į klausimą, kokie galėtų būti abiejų valstybių bendri interesai, kaip bendro veikimo pagrindas. Per ilgus šimtmečius susiklostę abiejų kraštų santykiai galėtų būti atnaujinti ir išplesti. Reikėtų išmokyti vieni kitus vėl atrasti. Vokietija gali Lietuvai padėti atrasti savo „vokiškąjį“ ir „europietiškąjį“ identitetą, tuo tarpu Lietuva gali padėti Vokietijai atrasti savo „baltietišką“ identitetą. Šiuo metu daugiau girdima kalbant apie „nacionalinius interesus“ negu apie „bendrąją strategiją“, arba „bendrą planavimą“. Reikėtų siekti, kad XXI amžiuje abi valstybės ne tik egzistotuot šalia viena kitos, bet veiktų kartu.

Suvažiavimą užbaigė mecosoprano Linda Sommerhage ir pianistės Rūtos Rudvalytės koncertas bei LKI priėmimas.

Sekmadienį LKI nariai, Vokietijos LB ir Vasario 16—osios gimnazijos kuratorijos valdyba aptarė su TMID generaliniu direktoriumi A. Petrausku bei Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros, švietimo ir sporto departamento direktoriumi A. Šventicku ilgalaikės išsivijos veiklos strategijos klausimus ir kai kurias tolesnės veiklos gaires. ☒